

TIÉD A VÁROS!

AZ **ORCZY KULTÚRKERT EGYESÜLET** VÁROSVÉDŐ MUNKACSOPORTJÁNAK
"TANULJ A VÁROSTÓL" CÍMŰ INGYENES VÁROSISMERETI SÉTAPROGRAMJA.

Sétálni mindig jó. Akár egyedül, akár csoportosan, vagy turistaként. Ezt mi is nagyon jól tudjuk, hisz évek óta hirdetjük városi sétáinkat. A Miénk a Ház! csapata eddig csak szervezett túrákat kínált, mostantól viszont tiéd lehet a város, akár egy egyéni séta keretében is!

Most neked kínálunk sétaútvonalakat, amelyeket privát módon élvezhetsz. Válassz egy kedvedre való útvonalat, töltsd le és nyomtasd ki vagy használd okostelefonodat, és már indulhatsz is! Nem kell előzetesen regisztrálni, nem kell a jó időjárásra várni, hanem akkor indulsz, amikor te szeretnéd. A séta ütemét is te diktálod, és ha szerencséd van, egy-két lépcsőház rejtett szépsége is feltáruulhat, ha éppen a megfelelő pillanatban nyílik a bejárat kapu előtted. Házzról házra haladva ismerheted meg egy-egy városrész történetét: a témát mi kínáljuk, az élményt magadnak szerzed.

Sétára fel, legyen a Tiéd a város!

A programot a Nemzeti Együttműködési Alap támogatta.

SÉTA EGY ELTŰNT BELVÁROSBAN

Az 1890-es években a pesti történelmi belváros legtöbb épületét városrendezési okoknál fogva lebontották. Az akkori városvezetés célja az volt, hogy a világvárosi rangra törekedő Budapesthez méltó, több emeletes, a kor divatja szerint épült épületek ékesítsék a legbelebb belvárost. Minderre azért volt szükség, mert egészen a 19. század végéig javarészt még azok a barokk és klasszicista épületek álltak a mai Ferenciek tere tágabb környezetében, amelyek a török felszabadító harcok után épültek. Mivel gazdaságilag nem volt éppen virágzó időszak ez (18. század vége), ezért az ekkor tájt készült épületek sem bírtak minden esetben előkelő külsővel. Ez volt az, ami az 1890-es évekbeli városvezetés szemét bántotta: hogy a történelmi belvárosunk művészileg kétes minőségű (ám mai szemmel nézve roppant hangulatos) épületek tömegéből állt, rengeteg zsákutcával, egymásba fonódó teresedésekkel, rendezetlen, ki-be ugráló házsorral és girbe-gurba utcákkal. Így hát az 1890-es években munkába lendültek a bontó csákányok, és a régi épületek közül szinte alig maradt egy-kettő mai korunkra.

Sétáljon egyet a belvárosban, és a régi képek segítségével próbálja meg elképzelni, milyen is volt Pest főtere az 1800-as években. A sétát kezdje a Régi posta – Galamb utca sarkán.

1. ÁLLOMÁS

A GALAMB UTCA

A képen egy sikátort lát, a valóságban pedig egy tágas, elegáns modern utca nyílik ön előtt. Egészen az 1930-as évekig a képen látható szűk kis utcácska volt a Galamb utca. A bal oldalon álló egyemeletes épületeket 1937-ben bontották le, hogy a helyükre épüljön az a 3 modern ház, amelyeknek szinte teljesen egységes homlokzata összefüggő arculatot ad az utcának. Az utca jobb oldalán, közép tájon ma az 1815-re elkészült ortodox templom szentélyét láthatja. Az utca szegről-végről erről a templomról kapta a nevét. Amikor ugyanis elkészült az Isten háza ikonfala, a tervező egy galambpárt is kifaragott a szentélyrekesztő közepén. Mivel az ortodoxia tiltja a figurális ábrázolást, így hosszan tartó vita keletkezett a galambok létjogosultságáról. A „galamb-pör” városszerte ismertté vált, és hamarosan helymeghatározó szerepet kapott: ott, ahol a galamb per zajlik. Innen maradt ránk az utca elnevezése. (A jobb oldali képen az ortodox templom ikonosztázióját láthatja.)

Sétáljon végig a Galamb utcán, majd az utca végén álljon meg a 100 éves étterem előtt.

2. ÁLLOMÁS

A PÉTERFFY-PALOTA

A sárga egyemeletes épület az egyetlen eredeti formájában fennmaradt világi barokk épület az egész pesti oldalon. 1756-ra készült el a ház Péterffy János számára, a kor neves építésze, Mayerhoffer András vezetése alapján. Az épületnek az idők folyamán nagyon sok tulajdonosa volt. Közülük az egyik 1831-ben az épület földszintjén megnyitotta azt a fogadót, amit ő Buda városához címzett. Jogfolytonosság ugyan nincs, de ugyanott ma is étterem működik Százéves név alatt. Az épület hátsó szárnyait az 1930-as évekbeli építkezések miatt elbontották, és kevésen múlt, hogy az egész épület eltűnjön innen. A ház telkére vágyakozó új tulajdonosnak viszont feltételül szabta a főváros, hogy – amennyiben lebontja -, a kis épület hű mását fel kell építenie a budai várhegy oldalában. Erre a beruházó elállt a bontási tervétől. Így maradhatott meg az épület első része és a főhomlokzat, ami máig tükrözi az 1750-es évekbeli kialakítást. A fénykép készítésekor az épület még az eredeti járószintjén állt. Ma már pár lépcsőn kell lemenni az étterem bejáratához. A kép háttérében a Piarista utca Duna felé eső része látható. A bal szélén álló házak a piarista iskolához tartoztak, amely eredetileg a mai Március 15-e tér szabad területén helyezkedett el.

Haladjon a Piarista utcán a Váci utca felé, majd a forduljon jobbra és térjen be a piarista épülettömb közepén nyíló Piarista közbe, és álljon meg a kürtös kalácsos üzlet utáni kapu előtt.

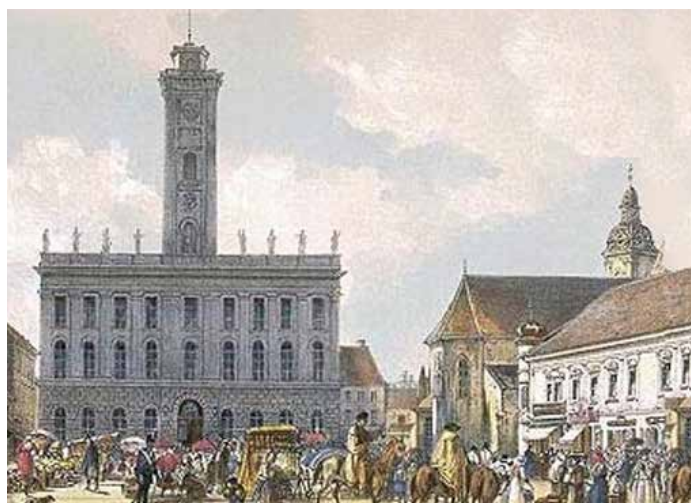

3. ÁLLOMÁS

A RÉGI PESTI VÁROSHÁZA

Ma már nagyon nehéz elképzelni azt, hogy nagyjából a Sapiencia Szerzetesi Hittudományi Főiskola bejárata helyén valaha Pest városházájának kapuja nyílt. Ez, egy idővel 3 emeletesre bővített (épült 1842-ben, bővítve 1863-ban), magas tornyos épület volt. A torony megfigyelő állásként funkcionált, tűz esetén a benne lakó harangokat félreverték, hogy melyik irányban ég a város. Városrendezési okok miatt az 1900-as évek elején az épületet lebontották. Ekkor költözött a hivatal a mai Városháza utcai épületbe, illetve egyes feladatokat a nem sokkal korábban épített „Új” Városháza látta el a Váci utca 62. szám alatt. A régi városháza bejárata előtt egy nagy tér terült el hajdanán, a heti piacok színhelye, a Városháza tér. Ma ebből már semmit sem érzékelünk, hisz velünk szemben a piarista épülettömb falait látjuk. 1917-re épült meg a rend székháza, teljesen beépítve ezáltal a korábbi teret. A régi fényképen a Városháza felől láthatjuk Pest főterét a heti piaccal. A kép közepén a lekerekített sarokerkélyes épület eredetileg egy Esterházy-palota volt. Ennek az épületnek a homlokzata kb ott helyezkedett el, ahol a mai Piarista köz Duna felé eső boltíves átjárója nyílik. Ezt, valamint a képen az ez mögött álló kétemeletes házakat is a 18. század elejétől a piaristák használták.

A piarista közön át haladjon a templom főbejáratához.

4. ÁLLOMÁS

A BELVÁROSI NAGYBOLDOGASSZONY FŐPLÉBÁNIA-TEPLOM

A Belvárosi Plébániatemplom homlokzata szinte semmit nem módosult az elmúlt évszázadok során. Ha a régi képen a templom előtti tér két oldalát vizsgáljuk, akkor viszont sokkal szembetűnőbb a változás. Bal oldalon a piaristák épülettömbje húzódott. Jobb oldalon, ahol ma az Erzsébet hídra felvezető útszakasz fut a magasban, eredetileg a Plébánia utca nyúlt el. A háttérben a Ferences templom tornya ágaskodik. A kép bal szélén látható neogótikus emlékmű egy szentháromság emlékmű, amely az 1860-as évektől kb 20 éven át ékesítette a templom előtti szűk teret, amelyet eredetileg Plébánia, majd Eskü térnek hívtak.

A híd alatt áthaladván forduljon a Duna felé, és a zebrákon keljen át a Március 15-e tér túloldalára, a Belgrád rakpart felé.

5. ÁLLOMÁS

AZ EGYKORI HAL TÉR

Körülbelül, ahol most a zebrákon átkelt, ott állt egykor ez a gótikus ablaknyílásokkal díszített épület, a plébániahivatal háza. A mögötte sorakozó házak az előző képen látott, a templom mellett húzódó szűk utcában folytatódtak egykor. A plébánia épületének szomszédságában álló ház (amelynek az a sok rácsos ablaka van) mellett húzódott jobbra az egykori a Torony utca, ami egyenesen a Hal térbe torkollott. Sétáljon el a Molnár utca torkolatáig, és vegye szemügyre a következő képet, ami az egykori Hal teret mutatja kb arról a sarokról, ahol most áll. A teret ma szinte teljesen pontosan betölti a Belgrád rakpart elején álló, hatalmas bérház. A képen a „Franz Fanda” feliratú árnyékoló mögötti házsor az Irányi utcában állt. A fotón kivehető, hogy a halásútsáknak helyet adó tér közepén egy kútszobor állt, amit a pestiek csak „Fischer Rézinek” becéztek. A szobor ma is megvan, a terület rendezése után új helyen, a közeli Kristóf téren állították azt fel.

Haladjon tovább a Duna utcán.

6. ÁLLOMÁS

A RÉGI PEST ELTŰNT TEREI

A fényképen látható utca, és a ma látható városkép semmi azonosságot nem mutat a maival. A Duna utcának ráadásul ma már csak az egyik oldalán állnak házak. Egyedül a Ferences templom tornya lehet igazodási pont. A régi pesti belváros egymással összefüggő terek hálózata volt ezen a részen. A fénykép az egykori Hal téren készült. Távolabb a Rózsa és a Sebestyén húzódott. A Rózsa tér területét részben ma a déli Klotild palota (Váci utca 36.) foglalja el. A Sebestény teret fele részben a tiszti kaszinó épületének (ma MKB Bank) a Veres Pálné utca felőli része tölti be.

A Duna utcán haladva álljon meg a Klotild palota és a Magyar Kereskedelmi Bank épülete között található rolleres fiú kőszobránál.

7. ÁLLOMÁS

AZ EGYKORI RÓZSA ÉS SEBESTYÉN TEREK

Ön most az egykori Rózsa és Sebestyén tér sarkán áll.
Ha visszafelé, a Duna felé tekint, Rózsa tér nyugati
térfalát láthatja az alábbi képen.

A Klotild paloták helyén álló házakat a következő
képen láthatja.

Amennyiben a Fővám tér irányába tekint a Váci utca mentén, az archív kép alapján összehasonlíthatja, mennyi minden megváltozott.
A Belvárosi Szent Mihály templom tornya igazodási pont lehet.

Ha tovább halad a Duna utcán a Klotild palota mellett, és megáll annak oldalkapujánál, akkor kb. a Sebestyén tér egykori közepére
érkezett. Nézzon a Duna felé, és próbálja elképzelni az apró, egyemeletes házakat és a hajdani belváros kesze-kuszaságát.

Haladjon a Ferenciek tere felé, és a fák alatt, Veres Pálné ülőszobránál álljon meg.

8. ÁLLOMÁS

A FERENCIEK TERE FELÉ

Az egykori Sebestyén tér keleti térfalát a régi képen látható házsor zárta le. Ma a Királyi bérház homlokzatát láthatjuk ezek helyén. A kép bal szélén látható egy utca, az egykori Sebestyén utca. Ennek nyomvonala ma kb. a Keleti pályaudvar felé tartó buszok megállóival esik egybe. A 15-ös képen megnézhetjük, hogy festett egykor az utca. A képen az utca végén egy háromszög formájú háztető épület áll. A következő képeken ennek helyét keresheti meg.

Haladjon a ferences templom felé, és a zebrán keljen át a túloldalra.

9. ÁLLOMÁS

A RÉGI PEST KÖZPONTJÁBAN

Az egykori Kígyó térre érkezett. Itt állott a város legismertebb patikája, a Kígyó Gyógyszertár, amelynek épületét lebontották ugyan, de berendezése a Kossuth Lajos utca 2A épület földszintjén működő Ezüst Kígyó Gyógyszertárban ma is használatban van. Ha a Petőfi Sándor utca sarkáról a Duna felé néz, a mai több sávos autópályán állt egykori kis patikaépületet láthatja a régi fénykép segítségével. A kép jobb oldalán látható utca a Kígyó utca, az egyetlen olyan közterület az eddigi sétánk során, amelynek nyomvonala nem változott a városrendezés után sem. A mai Párisi udvar épülete helyén állott egykor a Brudern-ház, amelynek háromszöges tetejét egy korábbi képen láthattuk. Ez az épület volt a pesti belváros első passzázs épülete, amelynek fedett „utcájáról” több bolt is nyílt egymás mellett, mint egy modern áruházban.

Ha maradt még annyi energiája, sétáljon vissza a zebrán a ferences templomhoz, és az emögött nyíló Kossuth Lajos utca 1-es számú ház kapualjába térjen be. A kapualj bal oldalán, közép tájon találja annak a Klösz Györgynek az emléktábláját, akinek munkássága nélkül ma mit sem tudhatnánk az egykori pesti belváros arculatáról. Klösz az 1890-es évek legjelentősebb fotográfusaként óriási munkásságot fejtett ki annak érdekében, hogy dokumentálja az eltűnő városrészt az utókornak, a mi számunkra.

A séta itt véget ért. Köszönjük, hogy velünk sétált.
Fedezze fel Budapest szépségeit többi ingyenes sétánkon vagy várjuk szervezett túráinkon.
Tanuljunk a várostól! Legyen a miénk minden ház!
www.mienkahaz.hu